

ŠOLSKI CENTER POSTOJNA
SREDNJA ŠOLA
Gimnazija Ilirska Bistrica

Referat pri predmetu sociologija

EVROPSKA UNIJA

Ključne besede: Zgodovina EU, Svet EU, Evropski svet, Evropski parlament, Evropska komisija, Sodišče evropskih skupnosti, Slovenci v EU

Avtor: Jana Frank, 3. A/IB

Mentor: Gorazd Brne, univ. dipl. fil. in prof. soc.

Podpisana avtorica izjavljam, da je ta pisni izdelek moje lastno delo.

Ilirska Bistrica, maj 2016

1 UVOD

Pomembno je, da se zavedamo sveta okoli sebe, sveta, v katerem živimo. Pri tem moramo seveda gledati onkraj svojih meja. Skoraj ne mine dan, da ne slišimo za Evropsko unijo – po poročilih, radiju. Ker je Slovenija od leta 2004 polnopravna članica Evropske unije, institucije te nadnacionalne skupnosti vplivajo tudi na naše življenje, pa tudi mi – kot državljani in volivci – vplivamo na delovanje njenih institucij. Zato je pomembno, da vemo, kako ta skupnost držav in državljanov deluje in katere so njene funkcije.

2 ZGODOVINA EVROPSKE UNIJE

Evropska unija (v nadaljevanju EU) je svojevrsten način povezovanja evropskih držav. Je rezultat gospodarskega in političnega povezovanja in sodelovanja 28 članic.

Prve ideje o takšni povezavi so se pojavile že v 18. in 19. stoletju, vendar takrat niso bile izvedljive zaradi številnih konfliktov med državami samimi. Primer sta obe svetovni vojni. Ti pa sta prinesli spoznanje, da odprave težav in dosega miru ter blaginje ne bo mogoče doseči, če se narodi ne povežejo in začnejo sodelovati.

Začetek tega pa je bila pogodba o ustanovitvi *Evropske skupnosti za premog in jeklo* iz leta 1951, v kateri so sodelovale Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg. Proizvod premoga in jekla bi imel tako nek skupen nadzor, ki pa bi preprečil, da bi se katera od njih začela na skrivaj oboroževati. Leta 1957 je zvezo utrdila še pogodba o ustanovitvi *Evropske gospodarske skupnosti (EGS)* in pa *Evropske skupnosti za jedrsko energijo*. Obe pogodbi začneta veljati v prvi polovici 1958. Vse tri pogodbe so določale, da imajo države skupen parlament, vendar vsaka še vedno obdrži svoj svet in komisijo. Kasneje so se jim pridružile še ostale države, Velika Britanija, Irska, Danska, Grčija, Španija, Portugalska, Avstrija, Švedska in Finska.

Prelomnica je bilo leto 1993, ko s 1. novembrom stopi v veljavo pogodba o EU, ki je bila podpisana 7. februarja 1992 v nizozemskem mestu Maastrichtu, in politično in pravno združi države članice.

Najbolj se je EU razširila leta 2004, ko se ji priključi kar deset novih članic, med njimi tudi Slovenija. Leta 2007 sta tu še Bolgarija in Romunija, 2013 pa kot zadnja, Hrvaška. (*Počkar, 2011*)

Evropske države po letih priključitve EU:

- **ustanovne članice iz leta 1952/1958:** Belgija, Francija, Italija, Luxembourg, Nemčija, Nizozemska;
- **1973:** Danska, Irska, Združeno kraljestvo;
- **1981:** Grčija;
- **1986:** Portugalska, Španija;

- **1995:** Avstrija, Finska, Švedska;
- **2004:** Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška, Slovenija;
- **2007:** Bolgarija, Romunija;
- **2013:** Hrvaška. (http://europa.eu/about-eu/countries/index_sl.htm, dostopno 30. 5. 2016)

EU trenutno šteje 28 polnopravnih članic. Za vse velja, da so industrializirane, urbanizirane moderne države. Uradnih jezikov je 24 (med njimi tudi slovenščina). Središča ima v Bruslju, Strasbourgu in Luksemburgu. Skupna valuta pa je evro (€), ki ga uporablja več kot pol članic. (Počkar, 2011)

Poleg tega ima EU tudi več simbolov; najbolj znana je zastava s krogom iz dvanajstih zlatih zvezd na modri podlagi, simbolizira pa enotnost, solidarnost in povezanost narodov EU. Himna je Oda radosti, zaključni del devete simfonije iz leta 1823, ki jo je napisal Ludwig van Beethoven. Zgovoren je tudi slogan EU, ki se glasi "združeni v raznolikosti". Dan Evrope pa praznujemo 9. maja. (http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/index_sl.htm, dostopno 30. 5. 2106)

3 INSTITUCIJE EVROPSKE UNIJE

EU upravljajo številne institucije, ki se med seboj dopolnjujejo. Vsaka je pomembna pri sprejemanju odločitev, ki vplivajo na gospodarsko, politično in kulturno dogajanje v skupnosti, ter v vsaki državi članici.

3.1 Svet Evropske unije ali ministrski svet

Veja za najpomembnejšo institucijo, ko gre za sprejemanje odločitev. V njem so ministri iz posameznih držav članic, ki se delijo na posamezna področja (npr. ministri za zunanje zadeve, za kmetijstvo, za transport itd.)

Glavne funkcije:

- obravnava in sprejema predpise EU (v sodelovanju z Evropskim parlamentom);
- usklajuje politike držav članic unije;
- upravlja z zunanjo in varnostno politiko EU, pri čemer upošteva smernice Evropskega sveta;
- sklepa sporazume bodisi med državami članicami EU med seboj, bodisi z članicami in drugimi državami ali po z mednarodnimi organizacijami;
- sprejema letni proračun unije (zopet skupaj z Evropskim parlamentom).

3.2 Evropski svet

Je nekaj popolnoma drugega kot pa Svet EU, saj ni zakonodajna institucija EU (nima vloge v zakonodaji EU, ne sprejema zakonov). Evropski svet sestavljajo predsedniki držav ali vlad iz vsake članice posebej v sodelovanju z predsednikom evropske komisije. Sestajajo se junija in

decembra, dogovarjajo pa se o političnih smernicah za prihodnost in pomembnih političnih odločitvah.

Ločevati moramo razliko med Evropskim svetom in Svetom Evrope, ker je Svet Evrope od EU povsem neodvisen, je mednarodna organizacija 43 članic s sedeže v Strasbourgu (sploh ni del EU).

3.3 Evropski parlament (EP)

Trenutno ga sestavlja 751 poslancev iz vseh članic EU, ki so bili voljeni leta 2014 in imajo mandat 5 let. Ima zakonodajne pristojnosti, nadzira proračun EU in ima nadzor nad Evropsko komisijo. Sloveniji glede na število prebivalcev v Evropskem parlamentu pripada 7 poslanskih mest, trenutno nas v EP zastopa osem poslancev.

3.4 Evropska komisija (EK)

Sestavlja jo po en predstavnik ali predstavnica iz posamezne države. Njena naloga je skrb, da se izvršijo pogodbe in ostali pravni akti Unije. Svet EU ne more sprejeti zakonodaje, če te ne preda najprej komisiji.

3.5 Sodišče evropskih skupnosti ali evropsko sodišče

Skrbi da se zakoni usklajeno razlagajo in upravljajo v vseh državah članicah. Kot sodišče razsoja tudi v pravnih sporih, ki vključujejo države članice, institucije EU, podjetja ali pa celo samo posamezniki. Sedež je v Luxembourgju, sestavljajo pa ga sodniki iz vsake države EU.

3.6 Računsko sodišče

Preverja, ali se proračun pravilno porablja. Vanj se namreč iztekajo nekateri davki in carine.

To so pomembnejše institucije EU, poznamo pa tudi več ostalih, kot so na primer:

- Evropska centralna banka;
- Evropska služba za zunanje delovanje;
- Evropski ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij;
- Evropska investicijska banka;
- Evropski varuh človekovih pravic,
- Evropski nadzornik za varstvo podatkov itd. (*Evropska unija na kratko, 2011*)

4 SLOVENC V EVROPSKI UNIJI

Slovenija je v EU uradno vstopila 1. maja 2004, leto prej je ta predlog na referendumu potrdilo 89,6 % volivcev. Pred vstopom v EU pa je morala Slovenija zadostiti pogojem, kot so: politični pogoj (mora imeti stabilne ustanove, ki skrbijo za demokracijo, pravo, človekove pravice in spoštovanje ter varstvo manjšin v državi), gospodarski kriterij (delujoče tržno gospodarstvo, ki lahko konkurira tržnim silam znotraj EU) ter sposobnost prevzeti obveznosti

članstva (privrženost ciljem politične, ekonomske in monetarne unije) (<http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/dornik3048.pdf>, dostopno 30. 5. 2016) 7. 3. 2003 je morala Slovenija pred vstopom v EU celo poseči v ustavo, in sicer v I. poglavje je morala dodati 3. a člen. (<http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/>, dostopno 30. 5. 2016) Po vstopu v EU Slovenija s 1. januarjem 2007 dobi novo valuto – evro.

Kot člani EU se moramo zavedati, da Evropska unija ni nekaj tujega in oddaljenega, sami namreč tudi lahko vplivamo na dogajanje v njej, predvsem z volitvami.

"Slovenci smo 2004 volili svoj poslance v Evropski parlament in takrat je bila volilna udeležba precej pod evropsko – udeležba je bila namreč samo 28-odstotna, evropska je povprečno 43-odstotna." (Počkar, 2011, 112)

Državljeni na EU vplivamo dvakrat; prvič, ko volimo svoj parlament, ki nato naprej oblikuje vlado, ki je zastopana v svetu EU, drugič pa, ko volimo poslance v evropski parlament. Državljan kot posameznik ima tudi svoj glas; če čuti, da se mu godi krivica se lahko pritoži evropskemu varuhu človekovih pravic, ki mu pravimo tudi *ombudsman*.

EU državam in državljanom ponuja ugodnosti, kot so recimo skupna valuta, proste meje med evropskimi državami, notranji trg, policijski urad EU (Europol), varovanje okolja in številne druge. (*Evropa informativna brošura za mlade, 2013*)

4.1 Slovenski poslanci v EU

Slovenija pa ima v EU tudi številne predstavnike:

- dr. Janez Potočnik, ki je slovenski komisar v **Evropski komisiji**;
- v **Svetu EU** sodelujejo vladni predstavniki, ki vanj vnašajo slovenske interese;
- v **Evropskem Parlamentu** ima mesto kar osem Slovencev (Franc Bogovič, Tanja Fajon, Alojz Peterle, Igor Šoltes, Patricija Šulin, Romana Tomc, Ivo Vajgl, Milan Zver);
- v **Evropskem svetu** sodeluje predsednik vlade (Miro Cerar), tudi minister za zunanje zadeve (Karel Erjavec) in pa minister za finance (Dušan Mramor);
- v **Ekonomsko-socialnem odboru** imamo Slovenci sedem predstavnikov, zastopajo delodajalce in sindikate;
- v **Odboru regij** sodeluje prav tako sedem zastopnikov in sedem njihovih namestnikov, predstavljajo slovenske regije, torej Skupnost občin Slovenije in Zvezo občin Slovenije (tu sta na primer Peter Bossman – župan piranske občine, Robert Smrdelj – župan občine Pivka);
- v **Sodišče Evropskih skupnosti** in v **Evropsko računsko sodišče** so postavljeni državljani RS, ki pa delujejo samostojno, neodvisno od države, kot tudi EU.

(<http://www.arhiv.evropa.ukom.gov.si/si/clanica-eu/slovenci-v-institucijah-eu/>, dostopno 30. 5. 2016)

4.2 Mladi Slovenci v EU

»V EU živi 96 milijonov mladih kar predstavlja 20 odstotkov populacije, ki si želi uresničiti sanje in načrtuje življenje.« (<http://www.arhiv.evropa.ukom.gov.si/si/vsebina/za-mlade/index.html>, dostopno 28. 5. 2016)

EU ponuja za mlade veliko priložnosti. Primer je program *Erasmus*, ki omogoča finančno podporo med študijem v tujini, državah članicah EU. Prav tako omogoča šolanje v drugih državah, pripravništvo, opravljanje univerzitetnega študija, raziskovanje, pa tudi prostovoljstvo. Obstajajo tudi številni spletni portali, kot je *European youth portal*, ki omogočajo povezovanje in širjenje informacij med mladimi.

5 SKLEP

EU ponuja številne priložnosti. Je pomembna, ker se države med seboj povežejo in tako pride lahko do boljšega sodelovanja. Med seboj si lahko bolje prisluhnejo in veliko mirneje uskladijo nesoglasja. Tudi povezava je veliko boljša, odprte meje in trg, ki omogoča več priložnosti za podjetja in posameznike. Vsi imamo enotno valuto, kar je praktično in za cene seveda pregledneje.

Pri pisanju referata sem se poučila o številnih institucijah EU, o njihovi sestavi in funkcijah. Prav tako sem izvedela veliko novega o tvorbi EU, njeni zgodovini in razlogom, zakaj je sploh nastala.

6 VIRI IN LITERATURA

6.1 Literatura:

Evropa. Informativna brošura za mlade (2013). Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.

Institucije EU; Evropska unija na kratko (2001). Ljubljana: Informacijski center Delegacije Evropske komisije v Sloveniji

Kajnc, S., Lajh, D. (2009). Evropska unija od A do Ž. Uradni list Republike Slovenije. Ljubljana.

Počkar, M. (2011). Uvod v sociologijo. Ljubljana: DZS.

6.2 Internetni viri:

http://europa.eu/index_sl.htm (dostopno 28. 5. 2016) (tema: institucije EU, članice EU, simboli EU)

<http://www.consilium.europa.eu/sl/home/> (dostopno 28. 5. 2016) (tema: institucije EU)

<http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/dornik3048.pdf> (dostopano 30.5.2016) (tema: vstop Slovenije v EU)

<http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/> (dostopano 30.5.2016) (tema: vstop Slovenije v EU)

<http://www.arhiv.evropa.ukom.gov.si/si/clanica-eu/slovenci-v-institucijah-eu/> (dostopno 28. 5. 2016) (tema: slovenski poslanci v EU)

<http://www.arhiv.evropa.ukom.gov.si/si/vsebina/za-mlade/index.html> (dostopno 28. 5. 2016) (tema: mladi Slovenci v EU)

http://europa.eu/youth/_en (dostopno 28. 5. 2016) (tema: mladi v EU)